

Nordisk skönlitteratur

Voksenåsen 9 oktober 2008

Mary Ingemansson

Kristianstad Högskola

Principer: Mary

- Sverige, Norge, Danmark : forskning
- Romaner från 2000-talet
- Användbarhet, läsning, inköp
- Översättningar i hög grad inom Norden
- Manliga författare - kvinnliga författare
- Bilderböcker, mellanåldersböcker, ungdomsböcker
- Tendenser
- Böcker som översätts inom våra länder

Referenser

- Sökning bibliotek, Tv-program Sverige
- Forskning vid:
  - Danmark: Center for børnelitteratur
  - Norge: Norsk barnebokinstitutt
  - Sverige: Barnboksinstitutet
- Nedslag i børnelitteraturforskningen: 4, 5

Fler referenser

- Bokprovningen Svenska barnboksinstitutet: "Smarta barn och vilsna vuxna"
- Stavanger konferensen 3-6 feb. 08
- Weinreich, *Historien om Børnelitteratur 2006*
- Birkeland, Risa, Vold, *Barnelitteraturhistorie*, 1997, 2005
- Nettervik, *I barnbokens värld 2007*

Ännu fler referenser

- Tidningsartiklar *Dagens nyheter* Sverige
- Egen personlig forskning – licentiatavhandling
Skönlitterär läsning och historiemedvetande hos barn i mellanåldrarna 2007
- Bent Rasmussen, *Børne- og ungdomslitteratur. Portrætter af danske forfattere 2005*
- Årboka 2008, *Litteratur for barn og unge* red. Per Olov Kaldestad, Karin Beate Vold

Tendenser

Ljuset

Hur ser barnboksutgivningen ut?

- Det skrivs rekordmånga barn- och ungdomsböcker
- 2006- ca 1500 titlar i Sverige, Finland och Danmark ungefär lika många, Norge 925
- 2007: 1680 titlar i Sverige – hittills högsta och liknande i de andra länderna

Är det mångfald?

Ja:

Nya författarskap

Fler pojkböcker - Vad är pojkböcker?

Manga?

Det händer mycket: ex. i Norge

Stian Hole: *Garmanns sommar*

2006, *Hermans sommar* 2008 - influerad
av de digitala möjligheterna (på svenska i
april)

Fler glädjeämnen

- Spännande konstnärer
- Bilderboksvärlden expanderar – nästan allt är ”tillåtet”
- Stor lyrikutgivning för barn (särskilt Finland; ref. Kaisu Rättyä; DN)
- Långa serier: hur bra är det?
- Unga debutanter
- Mellanåldersböckerna växande kategori
- Ny organisation: [Regnhlif](#) - stärka och sprida barnlitteratur samt stärka upphovsrätt

Mörkret

OBS!

- Enl. bokprovningen 2007 i Sverige

Endast 8 % översättningar från Norden

Engelskan dominerar- är det fel?

Funderingar

- Ensidigt utbud för ungdomar
- (För) mycket (?) personliga katastrofer i ungdomsböcker - mer "gullande" och ofarligt för yngre – jfr mammors situation
- Könsuppdelningen i böcker för mellanåldrarna (ref. Nina Christensen, DN)
Pojkar: action, fotboll, humor
Flickor: hästar, känslor, prinsessdrömmar

Funderingar

- Känns det här igen?
- Erfarenhet Mary: Ja, men ”det kommer och går”.
- Långa serier: hur bra **är** det?
- Läsning för slukarläsaren; mellanåldern: deckare ex. Martin Widmark i Sverige
Inget existentiellt för mellanåldrarna?

Martin Widmark: *Lyckans hjul 2007*

Genrer

- Bilderböcker?
- (Kapitelböcker)
- Historisk skönlitteratur?
- Magi?
- Fantasy?
- Realism?
- Ungdomsböcker?

Fler ämnen

- Fler äldre människor i kapitelböcker: M. Widmarks deckare
- Magi och realism blandas ex.
Bylock: Fågelprinsen 2007
- Unga mödrar: ex. Katarina von Bredow,
Som jag vill vara
- Miljöskildringar

Fokus

- Bilderböcker – utveckling
- Ulla Rhedin: ” Det finns skillnader mellan länderna” – intervju i svensk TV 2008

Tendenser bilderboken just nu

- Ulla Rhedin: bilderboksforskare Sverige
- **Bilderboken – kort karaktäristik**
- Norge: är experimentella
- Danmark: skildrar det fräcka
- Finland: skildrar gärna det groteska
- Sverige: illustrerar ofta det naiva

Exempel Norge

- Gro Dahle, *Sinna Mann* 2003 : om våld i familjen (enbart på norska mars 08; förlagsdiskussioner)
- Gro Dahle: *Håret till mamma* 2007: om en psykiskt sjuk mamma
- Jfr Bokprovningen Svenska barnboksinstitutet

Gro Dahle: *Håret til mamma* 2007

- Emma har verdens peneste Mamma, verdens aller fineste Mamma. Mamma har sol i håret. Men noen ganger ligger Mamma bare på sofaen og er rar og redd og trist. Da orker ikke Mamma noen ting og sola er borte. Håret er fullt av krøller og krus og buster. Det må være vanskelig å tenke med så mye bust, tenker Emma og henter børsten i skuffen. Emma børster og børster, men flokene sitter tett og Emma må inn i dypet av håret, inn der hvor det ville og farlige bor.

Exempel Sverige

Pija Lindenbaum: *Kenta och barbisarna*
2007

Exempel Danmark

Peter Mouritzen, Søren Jessen: *Knorken*
2004

Danska uppmärksammad bilderbok

- Cecilie Eken : *Aksel Å mangler ord* 2004
Illustrationer av Charlotte Pardi

Tema

- Bokprovningen Sverige: "mammor har råkat illa ut"
- Karin Beate Vold: "Trenden har också spridit sig till bilderböckerna" vid Stavangerkonferensen samt DN Stockholm 12 feb. 2008 - sagt vid Stavangerkonferensen med temat "Mangfold 2008" Rubrik på artikeln: *Lika böcker leka bäst*

Kapitelböcker

- Mellanåldrarna – vad är det?
- Den ålder då läsningen går bra men fortfarande behöver mycket näring

S: Martin Widmark

- Martin Widmark har fått epitetet "lågstadiebarnens Jan Guillou": "Författaren som gör barnens läsning lätt, motståndslös och lockande." (Sveriges Radio P1, Biblioteket).
- Eller som Västerbottens-Kuriren skriver: "Nybörjarläsare slåss med läsvana sjätteklassare om de här pusseldeckarna."
- Böckerna når numera toppositioner på en mängd boklistor och blir ljudböcker.

S: Laura Trenter: *Det lysande ögat 2006*

I Norge

- Kjersti Scheen
- *Maja i Lakkskobakken* m.fl.
och för olika åldrar

N: Kjersti Scheen: *Maja i
Lakskobakken 2004*

N: Kjersti Scheen

- Kjersti Scheen, född 1943.

Forfatter og tegner, barnebøker, ungdomsbøker, romaner, kriminalromaner og filmmanus. Hun har illustrert bøker siden 1964 . Hennes bøker er oversatt til svensk, dansk og tysk.

Stor produktion.

Populär just nu... i Norge

- Marit Nicolaysen: *Sven och råttan i solsystemet*
- Norsk serie – sticker ut .....
- Priset Teskjekjerringpriset 2007 för *Svein og rotta*

N: Tormod Haugen: *Luftvandringen* 2000

Tormod Haugen

- **Tormod Haugen** är född 1945 och bosatt i Oslo. Har skrivit ett tjugotal barn- och ungdomsböcker, varav flertalet är översatta till svenska. Han har belönats med en rad litteraturpriser. Tormod Haugen ogillar att böcker förses med åldersetiketter, "Böcker är till för dem som har lust att läsa dem", säger han.

Och

I Danmark

D: Kirsten Sonne Harild: *De
underjordiska 2006*

D: Kirsten Sonne Harild: *Den hemmelige by, De underjordiska 2005*

Första boken i trilogin om **De underjordiska**. Emmy och Frederik, båda tolv år, tillbringar sommarlovet på **Bornholm**. Ett planerat motorvägsbygge hotar friden på ön och det ryktas att det mytomspunna folket De underjordiska planerar hämnd. Märkliga saker börjar ske. Fortsättes av: *Vägen till kungadjupet*

D: Lene Kaaberbøl

- Jfr *Skämmerskans dotter* m.fl.
- Den danska författaren Lene Kaaberbøl har:
en sällsynt förmåga att berätta originella och
fängslande fantasyäventyr
Hon ifrågasätter värderingar och normer i de
världar hon skapar.
I sina samhällsbyggen påvisar hon
maktstrukturer och ojämlika könsroller.

Ungdomsböcker-Kapitelböcker

- Och /eller mellanåldersböcker för de äldre inom kategorin mellanåldrarna
- Dvs. 11-12 år övre gränsen mot ungdomsböcker

Lene Kaaberbøl: *Isfuglen* 2003

- Allt började med ett brev som Kat inte borde ha läst. Eller kanske det var när hon mötte gycklaren Daniel? Eller när hon blev osams med bästa vännen Lu och nästan knäckte näsan på henne? Kat kan lätt komma på tusen saker som hon inte borde ha gjort. Och nu har hon hamnat i Borgens fängelse. Och om hon inte kommer ut snart så kommer en som hon håller mycket av att dö ...
Tredje delen i trilogin om Katriona, fantasyserien av den danska succéförfattarinnan.

D: Søren Jessen: *Stilhedens hav*
2000

D: Glenn Ringtved: *Lovedrug* 2004

- Selvfølgelig, mand. Hvor fanden tror du, jeg får al den energi fra? Jeg har aldrig haft det bedre, end jeg har det lige i øjeblikket. Jeg kan bare klare det hele. Alt sammen ved hjælp af sådan en snoldet lille pille. Det er fantastisk, ikke?«

Dennis er kørt godt og grundigt surt i sit liv. Han føler sig ikke hjemme blandt 'de selvglade røvhuller' på gymnasiet, og det går støt ned ad bakke med karaktererne. I årevis har han brugt al sin fritid i bokseklubben; men han er ved at være træt af alting, fordi han skal holde sig i form. En aften render han ind i sin gamle ven, Jonas; og Jonas ved, hvordan man lever livet på den fede måde. Lige præcis, hvad Dennis har brug for. Indtil han opdager, at det fede liv har en pris. Bogstaveligt talt.

D: Glenn Ringtved

- F. 1968
- Dansklärare
- ” kringlade tankegang”
- Debut 1995
- Humor
- Billy the Kid
- Bongo 2003
- Lovedrug 2004
- ”Jag vill gerne skrive alt” (Rasmussen 2005)

N: Kjersti Scheen: *Sommer og
Sønnavind 2006*

N: Anne B. Ragde: *Mysteriet i Nürnberg* 2003

- **Beskrivning:** Nürnberg, 1828: En gutt på 16 år vakler avgårde på gaten. Han kan knapt gå, og kan bare si noen få ord. Senere, da han lærer å snakke, forteller han at han har levd hele sitt liv innesperret i et knøttlite rom. Han vet ikke hvem han har bodd hos, eller hvem som er foreldrene hans. Folk i Nürnberg tar seg av gutten, men noen er redde for å bli avslørt og straffet.

Sverige: Ungdomböcker

- Per Nilsson: *The return of hjärtans fröjd* 2007 (ung moder)
- *Ett annat sätt att vara ung*
- Petter Lidbeck: *Allhelgonaoffret* 2007

S: Petter Lidbeck: *Allhelgonaoffret* 2007

- Shirin och hennes pappa bor på en herrgård. Hennes mamma har flyttat till Finland och ett nytt äktenskap. Far och dotter får bo gratis på gården som är stor och fin med stall och hästar. Det finns ett villkor: de får inte gå upp på vinden ...

Per Nilsson: några exempel romanlista

Hjärtans Fröjd (Rabén & Sjögren 1992)

Korpens sång (Rabén & Sjögren 1994)

Anarkai (Rabén & Sjögren 1996)

du & du & du (Rabén & Sjögren 1998)

S: Per Nilsson

- *Flickan jag älskar heter Milena* (Alfabetta
Inte som alla andra (Alfabetta 1999)
- *Ett annat sätt att vara ung*, (Alfabetta 2000)
- *Lilla livet lilla döden* (Alfabetta 2001)
- *För alltid Milena* (Alfabetta 2001)
- *Sjutton* (Rabén & Sjögren 2002)
- *Aldrig mer Milena?* (Alfabetta 2002)
- *Ask & Embla* (Rabén & Sjögren 2003)
- *Solprinsen* (Rabén & Sjögren 2004)
- *Svenne* (Rabén & Sjögren 2006)

S: Ungdomsroman **och** historisk roman

- En del i serien, som innehåller i nuläget 6 delar, ska bli 12 delar och börjar med *Siden, sammet, trasa, lump 2002*

Historisk skönlitteratur- läses i alla åldrar

Glidande mellan genrer fantasy, magi, historia, icke utsatt tid och realistiska romaner.

S: Solveig Olsson Hultgren:
Skärvor av kristall 2007

När dimmorna skingras

HUR

- ... ska en bra barnbok vara?

Bent Rasmussen:

- Bent Rasmussen besvarer selv spørgsmålet om, hvordan en god børnebog skal være, på denne måde:

Bent Rasmussen

- Børnene siger tre ting: den skal være spændende, så må den gerne være sørgelig og så skal den ende godt. Det der med det sørgelige, tyggede jeg egentlig længe på. Men vi vil jo gerne græde over en bog. Børn har en ømhed og en kærlighed og et stort behov for at få lov til at vise sådan nogle føleler.

Bent Rasmussen

- Og det bliver slet ikke tilfredsstillet. Er der noget, der mangler i mange børns tilværelse, så er det netop chancen for at få lov til at vise ømhed, til at tage sig af noget.

Forts.

- Når man så læser en bog om et barn på ens egen alder, som må gå så grueligt meget ondt igennem, er det klart, at det appellerer til noget af det gode i én."

(Fra Ulla Kofoed-Olsens bog **Drøm, digt og virkelighed. Samtaler med 15 danske børnebogsfor-fattere**. Høst & Søn, 1986)

Oprindeligt publiceret ForfatterNet Aalborg - 10. oktober 2001

Populär just nu i Norge ...

- Bilderboken
- *Sageren* : Aurtande, Arild-Erslund 2006

Populär just nu i Sverige.

Sven Nordqvist: *Var är min syster?* 2007.

- Fick Augustpriset 2007
- Plötsligt är storasyster borta! Lillebror ger sig ut för att leta efter henne.
- Till sin hjälp har han minnen från tidigare utflykter och vad systemen brukar berätta om. Letandet går genom luften i en luftballong som bärs av ett upp och nedvänt pöron. Landskapen är fantasifulla och fyllda av detaljer; kor som dricker öl, en groda som spelar pingis med en gumma, en hög av älgar som sover i en soffa, indianer som rider på en snok och annat finurligt. Tittar man noga så kan man kanske se systemens gula kalufs lite här och där.

Några nordiska böcker på svenska i vår:

NORGE

Stian Hole: Hermanns sommar (mars)

Marit Nicolaysen: Sven och Råttan på forsränning (mars).

Anne B Ragde: Jag vill ha en katt (mars).

- FINLAND (finska)
Aino Havukainen, Sami Toivonen: Sixten & Blixten på dagis (april)
- FINLAND (svenska)
Tove Appelgren m fl: Vem är rädd för... berättelser om vargen, (maj).
Anna Gullichsen, Cara - Maria Knuutinen: Saga Blom (februari).
- DANMARK
Lise Blomquist: Taekwondo hjälper inte mot spöken (mars).
Lene Kaaberbøl: Is-fågeln (april).

Faktion

Skönlitterär berättande text
med faktaunderlag och
faktagranskning

Tendens?

- Fler och fler författare skriver för olika åldrar Ex:
- Norge: Kersti Scheen
- Sverige: Petter Lidbeck
- Danmark: Lene Kaaberbøl

Ser inte skogen för bara träd?

LÄS!

- Barnboken;

Tidskrift för barnlitteraturforskning

Nr 1 2008 – har tema Norden

Och tänk på hela vår gemensamma
sagoskatt!

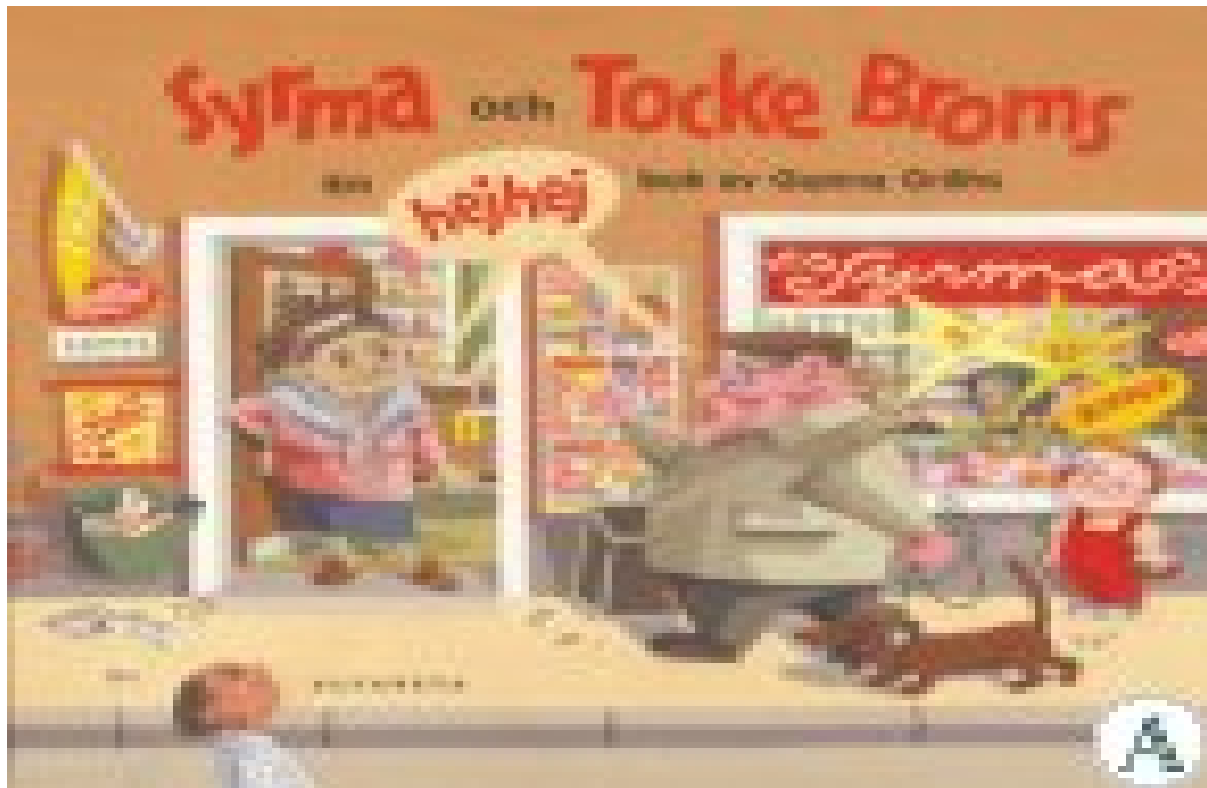
Det har kommet en komet : 2003

- Lyriksamling: samarbeidsprosjekt
- Fam Ekman: *Kall meg onkel Alf* - Norge
- Astrid Lindgren: *Mirabell*

N: Kolbjørn Brekstad: *Gudane kjem* 2002

- I dei siste åra har bøndene i fjorden måtta slåst fleire harde slag for å verne seg mot inntrengjarar. I fjor måtte dei gi tapt fleire gardar inst i fjorden, og no kjem fiendane med bod om fred. Rein Lodinsson blir den som må tinge mellom inntrengjarane og bøndene. For mykje blod har runne dei siste åra til at eit slikt bod ikkje kan takast på alvor. Fiendane som kom sjøvegen er heller ikkje drevne tilbake for godt. Men kan ein stole på desse nye grannane, dei som trur på nokon dei kallar for gudar? Dette er den tredje romanen om Rein i Vik. Dei tre første bøkene er Det syngande sverdet (1999), Vargvinter (2000) og Den lange striden (2001).

S: Gunna Grähs: *Syrma och Tocke* *Broms 2007*

Island

- **Barn- och ungdomslitteratur**
- Få böcker för barn utgavs i l. före 1900-talet. Åren 1907-08 utkom barndomsminnen av Sigurbjörn Sveinsson, och något senare av Jón Sveinsson; barndomsminnen var en populär genre i isländsk barnlitteratur. I övrigt förekom mest korta berättelser och sagor. Den första barnromanen kom på 1930-talet (av Gunnar M. Magnúss). Det främsta namnet i dag är Guðrun Helgadóttir. Hennes "Ástarsaga úr fjöllunum" (1981; "Sagan om Flumbra), med bilder av Brian Pilkington, har översatts till flera språk.
- Källa: Eva Nordlinder - Nationalencyklopedin 2002-08-20

Island

- Guðrun Helgadóttir: *Ástarsaga úr fjöllum* 1981 ,*Sagan om Flumbra*, bilder Brian Pilkington
- Spridd bilderbok och översatt samt inspiration till integrerat bildarbete

I: Áslaug Jónsdóttir

- *Ég vil fisk 2007*

I: Sagan af bláa hnettinum

- Á bláum hnetti lengst úti í geimnum búa ótal börn sem fullorðnast ekki. Þetta eru eiginlega villibörn því enginn skipar þeim fyrir verkum. Börnin sofna þar sem þau verða þreytt og borða þegar þau eru svöng en leika sér þar sem þeim dettur í hug. Eitt kvöldið þegar Brimir og Hulda eru stödd í Svörtufjöru birtist stjarna á himni sem stefnir beint á þau! Stjarnan lendir í fjörunni með mikilli sprengingu en í reyknum mótast fyrir skuggalegri veru sem starir út í myrkrið. Þá hefst hættulegt ævintýri sem leiðir börnin um myrka skóga, djúpa dali og loftin blá. Reynir þá sem aldrei fyrr á vináttu og ráðsnilld barnanna á bláa hnettinum.

Sagan af bláa hnettinum

- Sagan af Bláa hnettinum er komin út á 12 tungumálum. Leikritið var sýnt í Þjóðleikhúsinu árið 2001 við mikla vinsældir og verður sett upp í [Toronto vorið 2005](#).
- Sagan af bláa hnettinum hlaut íslensku bókmenntaverðlaunin árið 1999, Janusz Korczak honorary award 2000 og Vestnorrænu Barnabókaverðlaunin 2001.
- Hún er fánæg á þessum tungumálum: Íslenska, danska, sænska, eistneska, júgóslavneska, taílenska, grænlandska, franska, spænska, ítalska, færeyska og kóreska.
- [Fæst í Netverslun Eddu-Miðlunar.](#)

Färöarna

- Samarbete med isländsk och svensk författare
- Raket Helmsdal Färöarna
- Áslaug Jónsdóttir Island(illustratör)
- Kalle Güttler Sverige

Utger: Monster i mörkret, Nej! sa lilla monster, Stora monster gråter inte = Stór skrímsli gráta ekki

Stora monster gráter inte = Stór skrímsli gráta ekki

- Áslaug Jónsdóttir tók á síðasta vetrardag á móti Barnabókaverðlaunum menntaráðs Reykjavíkur annað árið í röð. Að þessu sinni hlaut hún verðlaunin fyrir bókina **Stór skrímsli gráta ekki** sem hún myndskreytti og skrifaði ásamt sænska rithöfundinum Kalle Güettler og færeyska rithöfundinum Raket Helmsdal. Því miður gat hvorugt þeirra verið viðstatt athöfnina í Höfða. Formaður úthlutunarnefndar, Guðrún Pálína Ólafsdóttir, gerði grein fyrir vali nefndarinnar og afhenti verðlaunin, en auk hennar sátu í úthlutunarnefndinni Sigrún Elsa Smáradóttir og Lilja Margrét Möller.

F: Bárður Oskarsson

- *Ein hundur, ein katta og ein mús 2006*

Vestnordens Råds børne- og ungdomsbogspris 2006

- ” Nyskapande både hvad angår tekst og illustrationer”
- ” Hunden, katten og musen har tydelige menneskelige egenskaber.”

F: Elin Rogvi: *Måneskin*

- En sjov krimi fra Færøerne om et stjålet maleri, to meget forskellige søskende, deres bulgarske ven og en far, der ikke har helt rent mel i posen.

Samisk barnebokforfatter hedret

av författarföreningen för färöiska, samiska och grönländska böcker – Nordiska ministerrådets avdelning för barn- och ungdomsböcker - Nordbuk

Risten Sokki:

- *Mu átrekis eallin* på norska: *Mitt gode liv*
- *Ges ut* på samiska, norska, færøysk, grønlandsk og dansk

Grönland: Frikvarter Naja Lund

- Den första förälskelsen och skilsmässobarn

Nordbuk - pris 2008

- **Forelskelse og krim**
- Naja Lund heter den grønlandske vinneren, som har skrevet historien "Frikvarter". Boken handler blant annet om den første forelskelsen og skilsmissebarn.
- Elin á Rógvi er forfatteren bak den færøyske vinnerboken "Måneskinn". Dette er en moderne kriminalroman som tar utgangspunkt i et miljø og en virkelighet som færøyske barn vil kjenne seg igjen i. Ifølge dommerkomiteen er den fylt med fantasi og humor og har en uventet slutt.
- Begge disse bøkene er nå også oversatt til samisk.